

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 11. května 2023 ve věci č. 31349/20 – *Chkhartishvili proti Gruzii*

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že osmidenní správní zadržení demonstranta poté, co vrhl po policistech sušené fazole, představuje porušení článku 11 Úmluvy ve světle článku 10. Pro zjevnou neopodstatněnost Soud jednomyslně odmítl námitku týkající se tvrzeného porušení článku 6 odst. 1 a 3, písm. b) a c) Úmluvy z důvodu řádně odůvodněného vykázání stěžovatele ze soudní síně, jemuž předcházelo několik varování a které mělo způsobit nemožnost se osobně hájit a poradit se s právním zástupcem.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel je občanskoprávní aktivista, od roku 2019 člen Gruzínské strany práce. V listopadu 2019 se účastnil demonstrace svolané z důvodu selhání parlamentu přijmout důležitou legislativní reformu. Během této demonstrace stěžovatel hodil po přítomných policistech hrst sušených fazolí s komentářem, že fazole bývaly v minulosti "potravou otroků". Vzápětí byl zadržen.

Ještě téhož dne se konalo jednání o správním deliktu před městským soudem. Stěžovatel byl po řadě varování vykázán z jednací síně poté, co několikrát přerušil soudce komentáři a později výkřiky zpochybňujícími soudcovu nezávislost. Řízení pokračovalo pouze za přítomnosti obhájkyne stěžovatele, která požádala o odložení jednání, čemuž soud vyhověl a jednání odložil o tři hodiny. Její druhá žádost o odložení jednání a výslech stěžovatele jakožto svědka s odůvodněním, že neměla možnost s ním konzultovat obhajobu, byla zamítnuta.

V ten samý den vynesl soud rozsudek, kterým stěžovatele uznal vinným ze správního deliktu urážky a neuposlechnutí výzvy policistů a uložil mu sankci v podobě osmidenního správního zadržení. Odvolání stěžovatele proti tomuto rozsudku nebylo úspěšné.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 a 3, písm. b) a c) Úmluvy z důvodu vykázání ze soudní síně a z toho vyplývající nemožnosti se osobně hájit a nemožnosti poradit se s právním zástupcem, kterého si zvolil, před zahájením soudního řízení nebo v jeho průběhu.

Soud konstatoval, že pokud obviněný narušuje pořádek v jednací síni, nelze očekávat, že soud bude pasivní a povolí takové chování. Je běžnou povinností soudu udržet v jednací síni pořádek a pravidla stanovená pro tento účel platí stejným způsobem na všechny zúčastněné včetně obviněného (*Marguš proti Chorvatsku*, č. 4455/10, rozsudek velkého senátu ze dne 27. května 2014, § 90). V projednávané věci Soud přijímá, že stěžovatelovo chování bylo ve zjevném rozporu se základními standardy řádného jednání (*Idalov proti Rusku*, č. 5826/03, rozsudek velkého senátu ze dne 22. května 2012, § 176), přestože byl několikrát varován, že může být vyveden. Soud tedy neshledal, že by vyvedení stěžovatele z jednací síně bylo neodůvodněné. Mimo to zůstala obhájkyne stěžovatele v jednací síni, pokračovala v procesních úkonech jeho jménem a požádala o odložení jednání. Odmítnutí druhé žádosti obhájkyne bylo vnitrostátním soudem řádně odůvodněno.

Ve světle výše uvedeného Soud tuto část stížnosti odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 11 A ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že jeho zadržení na demonstraci a uložení trestu odnětí svobody představuje porušení článku 11 Úmluvy ve světle článku 10.

Soud nerozporoval, že zásah byl proveden na základě zákonného podkladu a sledoval legitimní cíl, kterým byla ochrana práv třetích osob a veřejného pořádku. Úkolem Soudu tedy bylo posoudit, zda zásah do stěžovatelovy svobody shromažďování odpovídal na naléhavou společenskou potřebu a byl přiměřený.

Soud zdůraznil, že hlavním důvodem stěžovatelovy účasti na demonstraci bylo protestovat proti selhání parlamentu přijmout důležitou legislativní reformu, což představovalo záležitost veřejného zájmu. V této souvislosti Soud dále uvedl, že stěžovateli nebylo bráněno vyjádřit svůj protest až do momentu, kdy po policistech hodil fazole s komentářem, že se jedná o "potravu otroků". Tím se podle všeho snažil vyjádřit, že policisty považuje za "otroky". Třebaže jsou hranice přijatelné kritiky u veřejných zaměstnanců širší než u běžných občanů, je zároveň tyto zaměstnance během výkonu služby potřeba chránit před útočným a urážlivým jednáním (*Janowski proti Polsku*, č. 25716/94, rozsudek ze dne 21. ledna 1999, § 34). To dle Soudu platí tím spíš v případech, kdy se nejedná pouze o verbální útok, ale také o házení předmětů, tak jako v projednávané věci.

Na druhou stranu však Soud upozornil na to, že stěžovatel si nepočínal násilně a nezpůsobil žádná zranění; jen těžko mohlo být jeho úmyslem způsobit fyzickou újmu. Jeho jednání ani nevedlo k eskalaci jinak pokojné demonstrace (srov. *Osmani a ostatní proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii*, č. 50841/99, rozhodnutí ze dne 11. října 2001). Svým počínáním chtěl stěžovatel, který je politikem, podle všeho dát najevo svůj názor, že policisté stojí na straně vládnoucí strany, která je zodpovědná za nepovedenou reformu.

Soud dále zopakoval, že uložení i sebemenší sankce vůči veřejnému projevu názoru může mít nežádoucí odrazující účinek (např. *Bumbeş proti Rumunsku*, č. 18079/15 rozsudek ze dne 3. května 2022, § 101). Přestože Soud neschvaluje způsob, kterým stěžovatel vyjádřil své postoje, připomenul, že článek 10 Úmluvy chrání nejen vyjadřované myšlenky a informace, ale také formu, kterou jsou sdělovány (*Gül a ostatní proti Turecku*, č. [4870/02](#), rozsudek ze dne 8. června 2010, § 41).

S ohledem na výše uvedené Soud shledal, že i když jednání stěžovatele mohlo zavdat důvod k zásahu příslušných orgánů, přiměřenost uložení sankce osmidenního správního zadržení nebyla vnitrostátními soudy náležitě odůvodněna. Došlo tedy k porušení článku 11 Úmluvy ve světle článku 10.